

Śląski
Uniwersytet
Medyczny
w Katowicach

75
LAT

Dr hab. n. med. Joanna Żywiec

Katedra Chorób Wewnętrznych, Diabetologii i Nefrologii w Zabrze

Śląskiego Uniwersytetu Medycznego w Katowicach

Zabrze, dnia 07.03.2023r.

**Ocena cyklu publikacji stanowiących osiągnięcie naukowe oraz całości dorobku
naukowo-badawczego, dydaktycznego i organizacyjnego
dr n.med. Ewy Izabeli WOJTASZEK
w postępowaniu o nadanie stopnia doktora habilitowanego
w dziedzinie nauk medycznych i nauk o zdrowiu w dyscyplinie nauki medyczne**

Recenzję wykonałam w oparciu o powołanie jako Recenzenta do Komisji habilitacyjnej dr n.med. **Ewy Izabeli WOJTASZEK** przez Radę Dyscypliny Nauk Medycznych Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego uchwałą nr 891/2022 z dnia 21.12.2022r.

Pani Ewa Izabela Wojtaszek ukończyła studia na Wydziale Lekarskim Akademii Medycznej w Lublinie w 1996 roku. W 2000 roku uzyskała specjalizację I stopnia z zakresu chorób wewnętrznych, zaś w 2006 roku została specjalistą chorób wewnętrznych. Już od 1996 roku Kandydatka do nadania stopnia doktora habilitowanego związana jest zawodowo z nefrologią, pracując, początkowo jako wolontariusz, następnie - słuchacz studium doktoranckiego, a od 2003 roku jako wykładowca w Katedrze i Klinice Chorób Wewnętrznych i Nefrologii Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego. Od 2005 roku pracuje w Katedrze i Klinice Nefrologii, Dializoterapii i Chorób Wewnętrznych Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego, aktualnie na etacie adiunkta.

W 2003 roku, na podstawie obrony dysertacji doktorskiej „Wpływ leczenia erytropoetyną na wydajność hemodializy”, której promotorem był prof. dr hab. n. med. Ryszard Gellert, otrzymała stopień doktora nauk medycznych.

Ocena cyklu publikacji stanowiącego osiągnięcie naukowe, o którym mowa w art. 219 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2022 r. poz. 574 ze zm.)

Na zgłoszone przez Kandydatkę do nadania stopnia doktora habilitowanego osiągnięcie naukowe pt. **„Dializa otrzewnowa w zintegrowanym leczeniu nerkozastępczym pacjentów ze schyłkową niewydolnością nerek”** składa się cykl 4 publikacji, które ukazały się w latach 2014-2022 w recenzowanych czasopismach z listy filadelfijskiej: 3 prace oryginalne i 1 praca pogładowa. Łączny Impact Factor publikacji z cyklu wynosi 9.523, a liczba punktów MEiN 310. We wszystkich publikacjach Kandydatka jest pierwszym autorem, mając, jak pisze w autoreferacie, swój istotny wkład w prowadzenie badań i przygotowanie publikacji (m.in. opracowanie koncepcji i założeń badań, zbieranie i analiza danych, interpretacja wyników, analiza piśmiennictwa, przygotowanie tabel/rycin, napisanie manuskryptu).

Tematyka publikacji z cyklu dotyczy dializy otrzewnowej ujętej w różnych aspektach, ale połączonych wspólnym celem – próbą opracowania i zweryfikowania strategii postępowania zmierzających do jej szerszego wykorzystania w praktyce klinicznej. Tematyka cyklu jest ciekawa i bardzo aktualna. Dializa otrzewnowa jest bowiem metodą leczenia nerkozastępczego mającą bardzo duży potencjał, nie doceniany niestety w praktyce, ani przez lekarzy ani przez pacjentów. Jako metoda prosta w zastosowaniu w leczeniu ambulatoryjnym, niesie liczne korzyści, zarówno dotyczące poprawy jakości życia chorych, wynikające m.in. z leczenia prowadzonego w domu, jak i obiektywne korzyści w aspekcie medycznym, takie jak np. dłuższe utrzymanie własnej resztkowej diurezy, lepsza stabilność hemodynamiczna, brak konieczności wytworzenia akcesu naczyniowego, stosowania leków przeciwzakrzepowych, mniejsza tendencja do anemizacji itp. Jej mała popularność wynika niestety częstokroć z niewiedzy pacjentów, obawiających się podjęcia takiego leczenia m.in. wobec ryzyka wystąpienia powikłań, w tym głównie dializacyjnego zapalenia otrzewnej. Kandydatka stara się przełamać ten schemat myślenia pacjentów wskazując, sprawdzoną przez Siebie i współpracowników, drogę przez edukację w okresie przeddializacyjnym, co szeroko opisuje w pracy opublikowanej w 2022 roku w *Advances in Clinical and Experimental Medicine* (**Influence of formalized Predialysis Education Program (NEP) on the chosen and definitive renal replacement therapy option.**). W publikacji tej, Kandydatka analizuje prowadzone w Klinice w latach 2005-2019 obserwacje dotyczące efektów szkolenia w sumie 435 pacjentów z zaawansowanym stadium przewlekłej choroby nerek, wykazując

jednoznacznie liczne korzyści jakie przynosi edukacja chorych. Jedną z nich jest szersza implementacja dializy otrzewnowej. Tematyka pracy jest blisko związana z zainteresowaniami i doświadczeniami własnymi Autorki, pracującej od lat w zespole opracowującym strategię mające na celu realizację koncepcji zintegrowanego leczenia nerkozastępczego, w tym w szczególności zwiększenia udziału dializy otrzewnowej w leczeniu nerkozastępczym. W Klinice Nefrologii, Dializoterapii i Chorób Wewnętrznych WUM, jednostce, w której Kandydatka od wielu lat pracuje, już w 2005 roku wprowadzono Program Edukacji Przeddializacyjnej. Był to, jak pisze, „pierwszy w Polsce sformalizowany program edukacji pacjentów w zaawansowanych stadiach przewlekłej choroby nerek, z jednoznacznie określonym celem głównym i celami pośrednimi, sposobami ich realizacji oraz weryfikacji efektywności”. Uzyskana w trakcie szkoleń edukacyjnych wiedza okazała się czynnikiem decydującym o wyborze przez chorych preferowanej metody leczenia i większość z nich (86%) była w stanie podjąć świadomą decyzję w tym zakresie. Edukacja w okresie przeddializacyjnym przyniosła również korzyść w postaci zwiększenia liczby pacjentów leczonych dializą otrzewnową. Kandydatka podkreśla w autoreferacie, że jest nie tylko autorką sformalizowanego Programu Edukacji Przeddializacyjnej, ale również osobiście brała czynny udział oraz nadzorowała przebieg edukacji większości pacjentów. Ponadto była odpowiedzialna za podsumowanie szkolenia oraz ustalenie dalszego planu leczenia. Wyniki zaproponowanego przez zespół, w którym pracowała, sformalizowanego Programu Edukacji Przeddializacyjnej, jako rozszerzenia standardowej opieki nefrologicznej nad pacjentami z przewlekłą chorobą nerek, były uwzględnione już w wydanym w 2009 roku *Stanowisku Konsultanta Krajowego w dziedzinie Nefrologii w sprawie edukacji pacjentów nefrologicznych* (Rutkowski B i wsp. Nefrologia i Dializoterapia Polska, 2009). Kandydatka nadal kontynuuje swoje działania w tym zakresie, od 2019 roku także jako członek międzynarodowej Grupy Roboczej Europejskiego Towarzystwa Dializy Otrzewnowej - EuroPD Leadership Initiative, zajmującej się opracowaniem i wdrożeniem strategii stymulujących rozwój domowych metod dializy (dializy otrzewnowej i hemodializy domowej). Dokonane po 5-ciu latach podsumowanie efektów ww. programu sformalizowanej edukacji przeddializacyjnej (odrębna publikacja, nie ujęta w cyklu: Sformalizowany program edukacji przeddializacyjnej – osiągnięcia ośrodka warszawskiego. Forum Nefrologiczne 2011) wykazało zwiększenie szansy na planowe rozpoczęcie dializoterapii i rozpoczęcie leczenia dializą otrzewnową, a chorzy rozpoczynający przewlekły program dializ byli w lepszym stanie klinicznym i mieli dłuższy

czas przeżycia. W pracy opublikowanej w 2019 roku w czasopiśmie *Frontiers in Physiology* (**Urgent-start peritoneal dialysis as a bridge to definitive chronic renal replacement therapy: short- and long-term outcomes**) Kandydatka opisuje doświadczenie własne w zastosowaniu dializy otrzewnowej w sytuacjach koniczności rozpoczęcia leczenia nerkozastępczego w trybie pilnym, wnioskując, że ten rodzaj dializy może być bezpieczną i skuteczną alternatywą do hemodializy. Dwie kolejne prace ujęte w cyklu dotyczą problemu zespołu sercowo - nerkowego w przebiegu niewydolności serca, m.in. w aspekcie zastosowania w jego terapii technik zewnątrztrojelowych i dializy otrzewnowej. W 2014 roku Kandydatka opublikowała w *Cardiology Journal* pracę poglądową dotyczącą tego tematu (**Peritoneal ultrafiltration in end-stage congestive heartfailure**). Najważniejszym wnioskiem z dokonanego wówczas przeglądu literatury było wykazanie, że dializa otrzewnowa, dzięki swoistym sobie oryginalnym cechom: ciągłemu charakterowi oraz dużej elastyczności w dawce i przepisie dializy, może być z powodzeniem wykorzystana do leczenia chorych z zespołem sercowo - nerkowym i różnym stopniem zaawansowania choroby nerek, nie tylko wówczas, gdy potrzebne jest odwodnienie chorego połączone z odtoksycznieniem, ale także w sytuacji, kiedy konieczne jest tylko regularne adekwatne odwadnianie. Kontynuując ten temat zainteresowań, Kandydatka publikuje w 2019 roku w *Frontiers in Physiology* (**Peritoneal ultrafiltration in the long-term treatment of chronic heart failure refractory to pharmacological therapy**) wyniki własnych obserwacji dotyczące zastosowania ultrafiltracji otrzewnowej (PUF) z wykorzystaniem małej dawki dializy otrzewnowej (jedna 12-godzinna nocna wymiana z płynem z polimerem glukozy - icodextryną) u chorych z ciężką niewydolnością serca, opornością na leczenie i przeciwwskazaniami do transplantacji serca. W okresie pierwszych 6 miesięcy po rozpoczęciu PUF uzyskano m.in. poprawę stanu klinicznego chorych i funkcji nerek, zwiększenie diurezy oraz reaktywności na diuretyki. Ponadto obserwowano istotną redukcję częstości hospitalizacji z powodu niewydolności serca. Badania te skłaniają do wnioskowania, że dializa otrzewnowa w formie PUF może być racjonalną strategią postępowania jako "terapia ratunkowa" u pacjentów z ciężką niewydolnością serca, przynoszącą korzyść kliniczną w postaci istotnego zmniejszenia częstości hospitalizacji i poprawę ich jakości życia.

W podsumowaniu Autorka szeroko opisuje potencjalne wykorzystanie wyników prac zgłoszonych w cyklu jako „osiągnięcie naukowe”, z czym trudno mi się, jako praktykującemu nefrologowi, nie zgodzić. Przychylam się do zdania, że dializa otrzewnowa jest bardzo dobrą a niedowartościowaną metodą leczenia nerkozastępczego. Mimo postępu diagnostyki i terapii problem schyłkowego uszkodzenia nerek w przebiegu różnych chorób istnieje, przede wszystkim w aspekcie niesatysfakcjonującej jakości życia chorych i ich przedwczesnej śmiertelności, ale także - wysokich kosztów terapii. Edukacja chorych w okresie przeddializacyjnym niewątpliwie poprawia ich świadomość dotyczącą proponowanego leczenia. Świadoma akceptacja terapii skutkuje z kolei, co oczywiste, poprawą jakości życia chorych, a to jest ważnym celem działania lekarskiego. Niestety w praktyce edukacja pacjentów w chorobach przewlekłych, w tym przewlekłej chorobie nerek, nie jest powszechna. Tym bardziej temat ten, mimo, że nie nowy, jest stale aktualny. Równie ważny, z punktu widzenia praktyki klinicznej, jest problem optymalizacji terapii w zwiększającej się ostatnimi laty grupie chorych z bardzo zaawansowaną niewydolnością krążenia, której często towarzyszy dysfunkcja nerek. Tutaj ciekawą opcją jest wdrożenia dializy otrzewnowej, jako „ratunkowej” metody optymalizacji bilansu płynowego. Jak pisze kandydatka: „zastosowanie dializy otrzewnowej u pacjentów z niewydolnością serca stanowiłoby rodzaj leczenia paliatywnego w warunkach domowych” docelowo skutkującego m.in. zmniejszeniem liczby hospitalizacji z powodu niewydolności serca, co może być korzystniejsze także z punktu widzenia ponoszonych kosztów opieki medycznej.

W podsumowaniu:

Wnioski przedstawione przez Kandydatkę w publikacjach z cyklu mają duże znaczenie w codziennej praktyce klinicznej, prezentując opcje nowych wskazań do szerszego zastosowania dializy otrzewnowej oraz istotne znaczenie edukacji pacjentów w akceptacji tej formy leczenia.

Pozytywnie oceniam przedstawione „osiągnięcie naukowe” dr Ewy Wojtaszek, które w mojej opinii ma istotną wartość naukową, zarówno poznawczą, jak i praktyczną, i spełnia kryteria uznania go jako podstawy postępowania o nadanie stopnia doktora habilitowanego.

Ocena działalności naukowej

W sposób konsekwentny Kandydatka koncentruje swoją działalność naukową wokół problemów zbieżnych z wykonywaną na co dzień pracą zawodową - lekarza zatrudnionego

w Katedrze i Klinice Nefrologii, Dializoterapii i Chorób Wewnętrznych, a więc, z szeroko rozumianą, nefrologią. W obrębie swoich zainteresowań, skutkujących licznymi publikacjami, Kandydatka wymienia m.in.: dializę otrzewnową w aspekcie opcji jej szerszej implementacji i występujących powikłań oraz przewlekłą chorobę nerek w aspekcie zaburzeń metabolicznych i powikłań. Według załączonej analizy bibliometrycznej, potwierdzonej przez Bibliotekę Uczelnianą WUM, uwzględniając 4 publikacje ujęte w cykl jako „osiągnięcie naukowe”, Kandydatka jest autorem lub współautorem łącznie 55 publikacji (wszystkie publikacje zostały opracowane po uzyskaniu stopnia doktora nauk medycznych) oraz autorką 2 rozdziałów w podręcznikach (Wojtaszek E. Hemofiltracja i inne rodzaje leczenia nerkozastępczego w ostrych stanach kardiologicznych. W: Repetytorium z kardiologii: koszyki pytań do egzaminu specjalizacyjnego. VM Media sp. z o.o. 2013, Wojtaszek E. Dializa otrzewnowa w ostrym uszkodzeniu nerek. W: Pielęgniarstwo anestezjologiczne i intensywnej opieki - wybrane aspekty postępowania. Wydawnictwo Bernardinum 2012).

Dorobek Kandydatki po uzyskaniu stopnia doktora nauk medycznych, wliczając prace objęte w cyklu będącym podstawą wniosku o nadanie stopnia doktora habilitowanego, bez 1 pozycji listu do redakcji, wynosi 62.277 Impact Factor, zaś punktacja MEiN 1708 pkt.

W podziale na typy publikacji, według załączonej analizy bibliometrycznej, potwierdzonej przez Bibliotekę Uczelnianą WUM, w ramach całego dorobku Kandydatki po uzyskaniu stopnia naukowego doktora, uwzględniającego publikacje z Impact Factor, w tym publikacje z cyklu, oryginalne pełnotekstowe prace naukowe to 12 pozycji, sumaryczny IF 31.722, 910 pkt MEiN; prace poglądowe – 6 pozycji, sumaryczny IF 23.444, 370 pkt MEiN; opisy przypadków - 3 pozycje, sumaryczny IF 7.111, 200 pkt MEiN; ponadto listy do redakcji – 1 pozycja, 2.052 IF.

Według bazy Web of Science prace Kandydatki były cytowane (bez autocytowań) 88 razy, a index Hirscha wynosi 6.

Według danych z autoreferatu, prace współautorstwa Kandydatki były wielokrotnie prezentowane na zjazdach naukowych o zasięgu krajowym i międzynarodowym. Kandydatka była ponad 18-krotnie zaproszona do wygłoszenia wykładów m.in. w ramach Krakowskich Dni Dializoterapii, Postępów w Dializoterapii Otrzewnowej, Katowickiego Seminarium Postępy w nefrologii i nadciśnieniu tętniczym, XXII Konferencji Naukowo - Szkoleniowej Polskiego Towarzystwa Nefrologicznego.

Ocena działalności dydaktycznej i organizacyjnej

Jako pracownik Katedry i Kliniki Nefrologii, Dializoterapii i Chorób Wewnętrznych Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego, Kandydatka prowadzi zajęcia ze studentami Wydziału Lekarskiego. Była opiekunem prac licencjackich i magisterskich studentów Wydziału Nauki o Zdrowiu. Jak podkreśla w autoreferacie, ważną częścią Jej aktywności zawodowej jest prowadzenie edukacji w dializie otrzewnowej, nie tylko dla pacjentów, ale również dla lekarzy i pielęgniarek.

Kandydatka jest członkiem towarzystw naukowych polskich i międzynarodowych, w dziedzinie nefrologii: Polskiego Towarzystwa Nefrologicznego (PTN), w tym: Grupy Roboczej Dializy Otrzewnowej, Grupy Roboczej ADPKD oraz Europejskiego Towarzystwa Dializy Otrzewnowej (EuroPD), w tym EuroPD Leadership Initiative, Międzynarodowego Towarzystwa Dializy Otrzewnowej (ISPD) i Amerykańskiego Towarzystwa Nefrologicznego (ASN).

Była recenzentem w czasopismach, tj. Clinical Kidney Journal, International Urology and Nephrology, Therapeutic Apheresis and Dialysis, Frontiers in Medicine, Kardiologia Polska, Wiadomości Lekarskie, Terapia.

Dorobek organizacyjny Kandydatki jest ograniczony do członkostw w komitetach organizacyjnych: w 2009 roku XVIII Konferencji Naukowo - Szkoleniowej Polskiego Towarzystwa Nefrologicznego „Nerka - od biologii molekularnej do pacjenta” oraz, w kolejnych edycjach od 2004 do 2020 roku, ogólnokrajowych Konferencji Naukowo-Szkoleniowych „Warszawskie Spotkania Nefrologiczne”.

Kandydatka nie przedstawia w autoreferacie danych dotyczących współpracy międzynarodowej, udziału w grantach ani uzyskanych nagród.

Podsumowanie i wniosek końcowy

Po zapoznaniu się z przedłożoną przez Kandydatkę dokumentacją, wysoko oceniając Jej spójny dorobek naukowy i wartość cyklu prac zgłoszonych jako „osiągnięcie naukowe”, niniejszym stwierdzam, że dr n. med. Ewa Wojtaszek spełnia wymagania określone w art. 219 ust. 1 pkt 2

ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2022 r. poz. 574 ze zm.) w zakresie ubiegania się o nadanie stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie nauk medycznych i nauk o zdrowiu w dyscyplinie nauki medyczne. W związku z powyższym wnoszę do Wysokiej Rady Dyscypliny Nauk Medycznych Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego wniosek o dopuszczenie dr n. med. Ewy WOJTASZEK do dalszych etapów postępowania habilitacyjnego.

dr hab n. med. Joanna Żywiec